

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/64500> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Young, R.C.

Title: La Cetra Cornuta : the horned lyre of the Christian World

Issue Date: 2018-06-13

SAMENVATTING

Dit onderzoeksproject behandelt de historische positie van een muziekinstrument dat van groot belang is geweest in de geschiedenis van het christendom, in het bijzonder in de visuele kunsten en muziekcultuur in Italië in de periode van de Renaissance, de Gothiek en de Romaanse tijd. De *cetra*, ook gespeld als *cetera*, en in het Latijn als *cithara*, was de voorloper van het snaarinstrument dat in het Engels sinds de 16^e eeuw aangeduid wordt als de *cittern* (in het Nederlands vaak als cister). Omdat er geen historische exemplaren van dit instrument in musea of instrumentenverzamelingen aanwezig zijn, was het mijn eerste taak in dit onderzoek om een definitieve catalogus te maken van iconografisch materiaal van, over en rondom de *cetra*. Deze catalogus bestaat uit 52 onderdelen die elk een kunstwerk (in verschillende media) uit het Italië tussen ca. 1100 – ca. 1535 tonen. Tal van ‘lemma’s’ laten meerdere afbeeldingen van dit tokkelinstrument zien waardoor het totale aantal getoonde instrumenten de 100 verre overschrijdt. Meer dan de helft is tot nu toe noch in muziekhistorische, noch in organologische geschriften ooit gepubliceerd.

Het gehele pakket aan iconografische data werd vervolgens geanalyseerd, met behulp van relevante literaire en muziektheoretische bronnen uit hetzelfde tijdvak. Hierdoor kon een gezaghebbend verslag worden uitgebracht van de morfologie, de ontwikkeling, de constructie, de culturele identiteit en de muzikale functies van het instrument. De aldus bereikte conclusies werden daarna getest, en voor en op het podium in praktijk gebracht: er zijn voor dit onderzoeksproject vier *cetre* gebouwd door drie instrumentenbouwers en deze zijn in 2017 voor het eerst gebruikt tijdens concerten met muziek uit de vroege Renaissance.

Historici, musicologen en spelers van middeleeuwse en vroeg-renaissancistische instrumenten zijn wellicht verbaasd over de conclusies van deze dissertatie, aangezien zij tot op zekere hoogte ingaan tegen bestaande denkwijzen ten aanzien van tal van aspecten van de geschiedenis van de *cittern*, zoals zijn relatie tot de *citole*, die tot nu toe werd gezien als de voorloper van de *cetra*; tevens aangaande de rol van het instrument in de christelijke kerk uit die tijd, die zich de *cetra* had toegeëigend; maar ook op het

terrein van de fysieke karakteristieken van het instrument zoals de houten blok-fretten, voor wier oorsprong en muzikale functies tot nu toe geen verklaring kon worden gegeven.

De onderzoeksresultaten verschaffen antwoorden op vragen die lang onbeantwoord zijn gebleven: het gaat om een instrument dat door de tijd is vergeten, een snaarinstrument dat de Klassieke Oudheid in herinnering roept, een instrument dat van doorslaggevend belang is geweest voor zowel christenen als humanisten, en afkomstig uit Italië.